باسمه تعالی

پایه **دوازدهم** دورهٔ دوم متوسطه	سؤالات امتحان نهایی درس: **فلسفه ۲**	**نام و نام خانوادگی:**	تعداد صفحه: **۲**
رشته: **ادبیات و علوم انسانی علوم و معارف اسلامی**	مدت امتحان: **۹۰ دقیقه**	تاریخ امتحان: **۱۱ / ۳ / ۱۴۰۲**	ساعت شروع: **۸ صبح**
دانش آموزان روزانه، بزرگسال وداوطلبان آزادسراسرکشوردر نوبت **خرداد** ماه سال ۱۴۰۲		مرکز ارزشیابی وتضمین کیفیت نظام آموزش وپرورش http://aee.medu. gov.ir	

ردیف	سوالات	نمره
۱	**تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام‌یک غلط می‌باشد:** الف) به عقیدهٔ هیوم منشاء درک و پذیرش رابطهٔ علیت، یک حالت روانی ناشی از توالی پدیده‌ها است. ب) به نظر کانت، وجود جهان ماورای دنیای مادی، مشروط به وجود خدائی جاودان و نامتناهی است. ج) فیلسوفان مسلمان می‌گویند ابتدا باید با خدا ارتباط معنوی برقرار کرد و بعد به اثبات عقلانی وی پرداخت. د) عقل به عنوان ابزار شناخت، در ابتدای کودکی به صورت یک استعداد وجود دارد که باید با تربیت و تمرین به فعلیت برسد. ه) از نظر شیخ اشراق هر واقعیتی «نور» است، اما نه نور مطلق، بلکه درجه‌ای است از نور. و) علامه طباطبائی روش تفسیر قرآن به قرآن را از آیت‌الله شاه آبادی آموخته بودند.	۱/۵
۲	**جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید:** الف) رابطهٔ موضوع و محمول در قضیهٔ «دایره، دارای زاویه است»، ..... می‌باشد. ب) از نظر دکارت، انسان اصل علیت را به طورِ ..... درک می کند. ج) هر یک ازعوامل «آشپز» و «چاقو» برای تهیهٔ غذا، علتِ ..... محسوب می‌شوند. د) امروزه، عقل در اروپا، به عقلِ ..... تقلیل پیدا کرده است. ه) از دیدگاه فارابی، مهم‌ترین تفاوت مدینهٔ فاضله با مدینهٔ جاهله، در ..... آن است. و) سهروردی در کتاب «حکمه الاشراق»، از شیوهٔ ..... فراتر رفته و حکمت اشراقی را پایه گذاری می کند.	۱/۵
۳	**گزینهٔ مناسب را انتخاب کنید:** الف) در کدام قضیه، محمول از اجزاء ذاتی موضوع است؟ ۱- آهن، فلز است. ۲- آب، شور است. ب) کدام تصویر، نشان دهندهٔ «واجب‌الوجود بالغیر» است؟ ۱- ۲- ج) نظریات فارابی در «فلسفهٔ سیاست»، به دیدگاه کدام فیلسوف نزدیک‌تر است؟ ۱- ارسطو ۲- افلاطون د) از نظر سهروردی، عالمی که آمیخته به نور و ظلمت است چه نام دارد؟ ۱- مغرب وُسطی ۲- مغرب کامل	۱
۴	هر یک از موضوعات زیر را به لحاظ، «واجب الوجود، ممکن الوجود یا ممتنع الوجود» بودن مشخص کنید. بزرگِ کوچک | مورچهٔ غول پیکر الف) ؟ | ب) ؟	۰/۵
۵	هر یک از گزاره‌های زیر حاصل کدام فعالیت عقل است؟ (عقل نظری، عقل عملی) الف) انسان باید به حقوق دیگران احترام بگذارد. ب) هر جسمی دارای سه بُعد است.	۰/۵

ادامهٔ سؤالات در صفحهٔ دوم

باسمه تعالی

پایه **دوازدهم** دورهٔ دوم متوسطه	سؤالات امتحان نهایی درس: **فلسفه ۲**	**نام و نام خانوادگی:**	تعداد صفحه: **۲**
رشته: **ادبیات و علوم انسانی علوم و معارف اسلامی**	مدت امتحان: **۹۰ دقیقه**	تاریخ امتحان: **۱۴۰۲ / ۳ / ۱۱**	ساعت شروع: **۸ صبح**
دانش آموزان روزانه، بزرگسال وداوطلبان آزادسراسرکشوردر نوبت **خرداد** ماه سال ۱۴۰۲		مرکز ارزشیابی وتضمین کیفیت نظام آموزش وپرورش http://aee.medu. gov.ir	

ردیف	سوالات	نمره
۶	هر یک از مطالب مرتبط با ستون سمت راست را از ستون سمت چپ انتخاب کرده و در مقابل آن بنویسید. الف) اغراض ارسطو فی کتاب مابعد الطبیعه — ۱- افلاطون ب) اشارات و تنبیهات — ۲- فارابی ج) نویسندهٔ پاورقی‌های اصول فلسفه و روش رئالیسم — ۳- استاد مطهری د) رسالت تشیع — ۴-آخرین دیدگاه های ابن سینا ۵ - حاصل مذاکرات هانری کُربن با علامه طباطبائی	۱
	به سؤال‌های زیر پاسخ کوتاه بدهید:	
۷	از نظر فیلسوفان مسلمان، انسان بعد از درک کدام اصل، در می‌یابد که پدیده‌ها خود به خود به‌وجود نمی‌آیند؟	۰/۵
۸	هنگامی که راننده‌ای، خودروی بدون نقص را روشن کرده و هدایت می‌کند، این عملِ او بر مبنای پذیرش کدام یک از لوازم علیّت است؟	۰/۵
۹	دو فیلسوف غربی دورهٔ جدید اروپا که از تجربه‌های معنوی درونی، برای باور به وجود خداوند استفاده کردند را نام ببرید.	۰/۵
۱۰	هر یک از موارد زیر با کدام مرتبه از مراتب عقل انسان مطابقت دارد؟ الف) درک این امر که یک چیز نمی‌تواند هم باشد و هم نباشد. ب) تسلط بر دانش‌های کسب شده و استفاده از آن‌ها. ج) کسب دانش‌های جدید با تمرین وتکرار.	۰/۷۵
۱۱	از نظر فیلسوفان مسلمان، عالی‌ترین مرتبهٔ شهود چه نام دارد و مختص چه کسانی است؟	۰/۵
۱۲	سه مورد از عوامل زمینه‌ساز حیات عقلی که در قرآن کریم و رفتار و گفتار رسول خدا (ص) مشاهده می‌شود را بنویسید.	۰/۷۵
۱۳	سفر عرفانی «از حق به سوی خلق همراه با حق»، با کدام مبحثِ کتاب اسفار ملاصدرا تطبیق می‌کند؟	۰/۵
	به سؤال‌های زیر پاسخ کامل بدهید:	
۱۴	از دیدگاه ابن سینا، وقتی می‌گوییم «آب و وجود دو مفهوم از یک موجود هستند.»، به چه معنا می‌باشد؟ توضیح دهید.	۰/۷۵
۱۵	به لحاظ عقلی و فلسفی، قبول غایت برای اشیا و پدیده‌های جهان، در چه صورت امکان‌پذیر است؟ توضیح دهید.	۰/۷۵
۱۶	برهانِ «درجات کمال» ارسطو را در قالب دو مقدمه و یک نتیجه بنویسید.	۰/۷۵
۱۷	از نظر فارابی چرا تسلسل علل نامتناهی محال است؟ توضیح دهید.	۰/۷۵
۱۸	جایگاه عقل را در دورهٔ «اول» و «دوم» حاکمیت کلیسا و مسیحیت در اروپا، با یکدیگر مقایسه کنید.	۱/۲۵
۱۹	نظر «فرانسیس بیکن» را دربارهٔ اعتبار حس و عقل توضیح دهید.	۰/۷۵
۲۰	به چه دلیل برخی جریان‌های فکری در جهان اسلام، در عین پذیرش عقل، دایرهٔ اعتبار و کارآمدی آن را محدود می‌کردند؟ توضیح دهید.	۰/۷۵
۲۱	از نظر فیلسوفان مسلمان، تمام ادراک‌ها و دانش‌های انسان به کمک کدام‌یک از عقولِ عالم عقل حاصل می‌شود؟ شرح دهید.	۱
۲۲	با توجه به آیهٔ شریفهٔ «اِنَّما یخشی الله مِن عباده العلماء»، توضیح دهید که به نظر ابن سینا، چگونه طبیعت شناسی می‌تواند دانشمند و محقق را به خشوع و خشیت در پیشگاه حق تعالی برساند؟	۱
۲۳	با بیان نظر ملاصدرا و میرداماد در زمینهٔ مبحث «اصالت وجود و اصالت ماهیت» تفاوت دیدگاه آن دو را شرح دهید.	۱/۵
۲۴	سبک زندگی افرادی که به نظام فکری سالم و استواری دست یافته اند را توصیف کنید.	۰/۷۵
	سربلند و پیروز باشید . جمع نمره	۲۰

باسمه تعالی

پایه **دوازدهم** دورهٔ دوم متوسطه	سؤالات امتحان نهایی درس: **فلسفه ۲**	**نام و نام خانوادگی:**	تعداد صفحه: **۲**
رشته: **ادبیات و علوم انسانی علوم و معارف اسلامی**	مدت امتحان: **۹۰ دقیقه**	تاریخ امتحان: **۱۱ / ۳ / ۱۴۰۲**	ساعت شروع: **۸ صبح**
دانش آموزان روزانه، بزرگسال وداوطلبان آزادسراسرکشوردر نوبت **خرداد** ماه سال ۱۴۰۲		مرکز ارزشیابی وتضمین کیفیت نظام آموزش وپرورش http://aee.medu. gov.ir	

ردیف	سوالات	نمره
۱	**تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام‌یک غلط می‌باشد:** الف) به عقیدهٔ هیوم منشاء درک و پذیرش رابطهٔ علیت، یک حالت روانی ناشی از توالی پدیده‌ها است. ب) به نظر کانت، وجود جهان ماورای دنیای مادی، مشروط به وجود خدائی جاودان و نامتناهی است. ج) فیلسوفان مسلمان می‌گویند ابتدا باید با خدا ارتباط معنوی برقرار کرد و بعد به اثبات عقلانی وی پرداخت. د) عقل به عنوان ابزار شناخت، در ابتدای کودکی به صورت یک استعداد وجود دارد که باید با تربیت و تمرین به فعلیت برسد. ه) از نظر شیخ اشراق هر واقعیتی «نور» است، اما نه نور مطلق، بلکه درجه‌ای است از نور. و) علامه طباطبائی روش تفسیر قرآن به قرآن را از آیت‌الله شاه آبادی آموخته بودند.	۱/۵
۲	**جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید:** الف) رابطهٔ موضوع و محمول در قضیهٔ «دایره، دارای زاویه است»، ..... می‌باشد. ب) از نظر دکارت، انسان اصل علیت را به طورِ ..... درک می کند. ج) هر یک ازعوامل «آشپز» و «چاقو» برای تهیهٔ غذا، علتِ ..... محسوب می‌شوند. د) امروزه، عقل در اروپا، به عقلِ ..... تقلیل پیدا کرده است. ه) از دیدگاه فارابی، مهم‌ترین تفاوت مدینهٔ فاضله با مدینهٔ جاهله، در ..... آن است. و) سهروردی در کتاب «حکمه الاشراق»، از شیوهٔ ..... فراتر رفته و حکمت اشراقی را پایه گذاری می کند.	۱/۵
۳	**گزینهٔ مناسب را انتخاب کنید:** الف) در کدام قضیه، محمول از اجزاء ذاتی موضوع است؟ ۱- آهن، فلز است. ۲- آب، شور است. ب) کدام تصویر، نشان دهندهٔ «واجب‌الوجود بالغیر» است؟ ۱- ۲- ج) نظریات فارابی در «فلسفهٔ سیاست»، به دیدگاه کدام فیلسوف نزدیک‌تر است؟ ۱- ارسطو ۲- افلاطون د) از نظر سهروردی، عالمی که آمیخته به نور و ظلمت است چه نام دارد؟ ۱- مغرب وُسطی ۲- مغرب کامل	۱
۴	هر یک از موضوعات زیر را به لحاظ، «واجب الوجود، ممکن الوجود یا ممتنع الوجود» بودن مشخص کنید. بزرگِ کوچک | مورچهٔ غول پیکر الف) ؟ | ب) ؟	۰/۵
۵	هر یک از گزاره‌های زیر حاصل کدام فعالیت عقل است؟ (عقل نظری، عقل عملی) الف) انسان باید به حقوق دیگران احترام بگذارد. ب) هر جسمی دارای سه بُعد است.	۰/۵

ادامهٔ سؤالات در صفحهٔ دوم

باسمه تعالی

پایه **دوازدهم** دورهٔ دوم متوسطه	سؤالات امتحان نهایی درس: **فلسفه ۲**	**نام و نام خانوادگی:**	تعداد صفحه: **۲**
رشته: **ادبیات و علوم انسانی علوم و معارف اسلامی**	مدت امتحان: **۹۰ دقیقه**	تاریخ امتحان: **۱۴۰۲ / ۳ / ۱۱**	ساعت شروع: **۸ صبح**
دانش آموزان روزانه، بزرگسال وداوطلبان آزادسراسرکشوردر نوبت **خرداد** ماه سال ۱۴۰۲		مرکز ارزشیابی وتضمین کیفیت نظام آموزش وپرورش http://aee.medu. gov.ir	

ردیف	سوالات	نمره
۶	هر یک از مطالب مرتبط با ستون سمت راست را از ستون سمت چپ انتخاب کرده و در مقابل آن بنویسید. الف) اغراض ارسطو فی کتاب مابعد الطبیعه — ۱- افلاطون ب) اشارات و تنبیهات — ۲- فارابی ج) نویسندهٔ پاورقی‌های اصول فلسفه و روش رئالیسم — ۳- استاد مطهری د) رسالت تشیع — ۴-آخرین دیدگاه های ابن سینا ۵ - حاصل مذاکرات هانری کُربن با علامه طباطبائی	۱
	به سؤال‌های زیر پاسخ کوتاه بدهید:	
۷	از نظر فیلسوفان مسلمان، انسان بعد از درک کدام اصل، در می‌یابد که پدیده‌ها خود به خود به‌وجود نمی‌آیند؟	۰/۵
۸	هنگامی که راننده‌ای، خودروی بدون نقص را روشن کرده و هدایت می‌کند، این عملِ او بر مبنای پذیرش کدام یک از لوازم علیّت است؟	۰/۵
۹	دو فیلسوف غربی دورهٔ جدید اروپا که از تجربه‌های معنوی درونی، برای باور به وجود خداوند استفاده کردند را نام ببرید.	۰/۵
۱۰	هر یک از موارد زیر با کدام مرتبه از مراتب عقل انسان مطابقت دارد؟ الف) درک این امر که یک چیز نمی‌تواند هم باشد و هم نباشد. ب) تسلط بر دانش‌های کسب شده و استفاده از آن‌ها. ج) کسب دانش‌های جدید با تمرین وتکرار.	۰/۷۵
۱۱	از نظر فیلسوفان مسلمان، عالی‌ترین مرتبهٔ شهود چه نام دارد و مختص چه کسانی است؟	۰/۵
۱۲	سه مورد از عوامل زمینه‌ساز حیات عقلی که در قرآن کریم و رفتار و گفتار رسول خدا (ص) مشاهده می‌شود را بنویسید.	۰/۷۵
۱۳	سفر عرفانی «از حق به سوی خلق همراه با حق»، با کدام مبحثِ کتاب اسفار ملاصدرا تطبیق می‌کند؟	۰/۵
	به سؤال‌های زیر پاسخ کامل بدهید:	
۱۴	از دیدگاه ابن سینا، وقتی می‌گوییم «آب و وجود دو مفهوم از یک موجود هستند.»، به چه معنا می‌باشد؟ توضیح دهید.	۰/۷۵
۱۵	به لحاظ عقلی و فلسفی، قبول غایت برای اشیا و پدیده‌های جهان، در چه صورت امکان‌پذیر است؟ توضیح دهید.	۰/۷۵
۱۶	برهانِ «درجات کمال» ارسطو را در قالب دو مقدمه و یک نتیجه بنویسید.	۰/۷۵
۱۷	از نظر فارابی چرا تسلسل علل نامتناهی محال است؟ توضیح دهید.	۰/۷۵
۱۸	جایگاه عقل را در دورهٔ «اول» و «دوم» حاکمیت کلیسا و مسیحیت در اروپا، با یکدیگر مقایسه کنید.	۱/۲۵
۱۹	نظر «فرانسیس بیکن» را دربارهٔ اعتبار حس و عقل توضیح دهید.	۰/۷۵
۲۰	به چه دلیل برخی جریان‌های فکری در جهان اسلام، در عین پذیرش عقل، دایرهٔ اعتبار و کارآمدی آن را محدود می‌کردند؟ توضیح دهید.	۰/۷۵
۲۱	از نظر فیلسوفان مسلمان، تمام ادراک‌ها و دانش‌های انسان به کمک کدام‌یک از عقولِ عالم عقل حاصل می‌شود؟ شرح دهید.	۱
۲۲	با توجه به آیهٔ شریفهٔ «اِنَّما یخشی الله مِن عباده العلماء»، توضیح دهید که به نظر ابن سینا، چگونه طبیعت شناسی می‌تواند دانشمند و محقق را به خشوع و خشیت در پیشگاه حق تعالی برساند؟	۱
۲۳	با بیان نظر ملاصدرا و میرداماد در زمینهٔ مبحث «اصالت وجود و اصالت ماهیت» تفاوت دیدگاه آن دو را شرح دهید.	۱/۵
۲۴	سبک زندگی افرادی که به نظام فکری سالم و استواری دست یافته اند را توصیف کنید.	۰/۷۵
	سربلند و پیروز باشید . جمع نمره	۲۰

باسمه تعالی

راهنمای تصحیح امتحان نهایی درس: **فلسفه ۲**	رشته: **ادبیات و علوم انسانی** **علوم و معارف اسلامی**	ساعت شروع: **۸ صبح**	مدّت امتحان: **۹۰ دقیقه**
پایه **دوازدهم** دورهٔ دوم متوسطه	تعداد صفحه: **۲**	تاریخ امتحان: **۱۴۰۲ / ۳ / ۱۱**	
دانش آموزان روزانه، بزرگسال و داوطلبان آزاد سراسرکشوردر **خرداد ماه** سال **۱۴۰۲**		مرکز ارزشیابی وتضمین کیفیت نظام آموزش وپرورش http://aee.medu. gov.ir	

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۱	الف) صحیح (ص۱۷) ب) صحیح (ص ۳۶) ج) غلط (ص ۴۷) د) صحیح (ص ۵۳) هـ) صحیح (ص ۸۴) و) غلط (ص ۱۰۳) (هر مورد ۰/۲۵)	۱/۵
۲	الف) امتناعی (ص ۹و۱۰) ب) فطری (ص ۱۶) ج) ناقصه (ص ۲۵) د) تجربی (ص ۵۷) هـ) هدف (ص ۷۷) و) مشائیان (استدلالی محض یا مشابه آن نیز نمره تعلق می‌گیرد) (ص۸۳) (هر مورد ۰/۲۵)	۱/۵
۳	الف) ۱- آهن فلز است. (ص۵) ب) ۲- (ص ۱۱ و۱۲) ج) ۲- افلاطون (ص۷۵) د) ۱ - مغرب وسطی (ص۸۴) (هر مورد ۰/۲۵)	۱
۴	الف) ممتنع الوجود ب) ممکن الوجود (ص ۱۱ و ۱۲) (هر مورد ۰/۲۵)	۰/۵
۵	الف)عقل عملی ب)عقل نظری (ص ۵۵) (هر مورد ۰/۲۵)	۰/۵
۶	الف) ۲- فارابی (ص ۷۵) ب) ۴-آخرین دیدگاه‌های ابن‌سینا در حکمت (ص ۸۰) ج) ۳- استاد مطهری (ص ۱۰۴) د) ۵ - حاصل مذاکرات هانری کربن با علامه طباطبائی (ص ۱۰۶) (هر مورد ۰/۲۵)	۱
۷	اصل امتناع اجتماع نقیضین (ص ۱۷)	۰/۵
۸	اصل وجوب بخشی علت به معلول (یا اصل ضرورت علی و معلولی) (ص ۲۰)	۰/۵
۹	ویلیام جیمز – برگسون – کرکگور – کاتینگهام (ذکر دو مورد کافی است) (ص ۳۷ و ۳۸ و ۳۹) (هر مورد ۰/۲۵)	۰/۵
۱۰	الف) عقل بالملکه ب) عقل بالمستفاد ج) عقل بالفعل (ص ۶۴ و ۶۵) (هر مورد ۰/۲۵)	۰/۷۵
۱۱	وحی – پیامبران (ص ۶۶) (هر مورد ۰/۲۵)	۰/۵
۱۲	ارزش قائل شدن برای اصل تفکر و خرد ورزی – تکریم علم به عنوان ثمرهٔ تفکر و خردورزی – تکریم و احترام پیوسته عالمان – طرح مباحث علمی و عقلی و فلسفی – مذمت پیوسته نادانی و جهل – دعوت به یادگیری علم و دانش ملت‌های دیگر (ذکر سه مورد کافی است) (ص ۷۲) (هر مورد ۰/۲۵)	۰/۷۵
۱۳	افعال خداوند و ربوبیت و حکمت الهی (ص۹۱)	۰/۵
۱۴	بدین معنا نیست که آن‌ها دو جزء از یک موجودند که باهم ترکیب یا جمع شده‌اند. ۰/۲۵ بلکه از موجودی واحد، دو مفهوم مختلف را بدست آورده‌ایم ۰/۲۵ یعنی در عالم خارج دو امر جداگانه به نام آب و وجود نداریم. ۰/۲۵ (ص۴)	۰/۷۵
۱۵	قبول غایت برای اشیا و پدیده‌های جهان وقتی امکان‌پذیر است که این غایت قبل از پیدایش اشیا مشخص شده باشد ۰/۲۵ تا اشیا متناسب با آن هدف و غایت ساخته شده باشند ۰/۲۵ و چنین هدفی بدون قبول خداوند امکان‌پذیر نیست.۰/۲۵ (ص ۲۶)	۰/۷۵
۱۶	مقدمهٔ اول: هر جا که یک خوب‌تر و بهتر وجود دارد، خوب‌ترین و بهترینی نیز هست. ۰/۲۵ مقدمهٔ دوم: در میان موجودات، برخی خوب‌تر و بهتر از برخی دیگرند. ۰/۲۵ نتیجه: پس حقیقتی هم که بهترین باشد، وجود دارد که همان واقعیت الهی است. (۰/۲۵) (ص ۳۳)	۰/۷۵

باسمه تعالی

راهنمای تصحیح امتحان نهایی درس: **فلسفه ۲**	رشته: **ادبیات و علوم انسانی** **علوم و معارف اسلامی**	ساعت شروع: **۸ صبح**	مدّت امتحان: **۹۰ دقیقه**
پایه **دوازدهم** دورهٔ دوم متوسطه	تعداد صفحه: **۲**	تاریخ امتحان: **۱۴۰۲ / ۳ / ۱۱**	
دانش آموزان روزانه، بزرگسال و داوطلبان آزاد سراسرکشوردر **خرداد ماه** سال **۱۴۰۲**		مرکز ارزشیابی وتضمین کیفیت نظام آموزش وپرورش http://aee.medu. gov.ir	

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۱۷	زیرا اگر سلسلهٔ علت‌ها بخواهد تا بی‌نهایت به عقب برگردد و هر علتی وابسته به علت قبل از خود باشد، بدین معناست که آغاز و ابتدایی در کار نباشد ۰/۲۵ و در این صورت اصلاً چیزی پدید نمی‌آید ۰/۲۵ تا نوبت به معلولی برسد که اکنون پیش روی ماست ۰/۲۵ (ص۴۳)	۰/۷۵
۱۸	در دورهٔ اول حاکمیت مسیحیت در اروپا، بزرگان کلیسا دخالت و چون و چرا کردن عقل را عامل تضعیف ایمان می‌دانستند. ۰/۲۵ حتی آن را امری شیطانی می‌پنداشتند.۰/۲۵ و می‌گفتند ایمان قوی ازآن کسی است که در برابر چون و چراهای عقل بایستد. ۰/۲۵ اما در دورهٔ دوم حاکمیت کلیسا، حکمای میسحی تحت تاثیر مطالعهٔ کتاب‌های ابن‌سینا و ابن‌رشد و سایر فیلسوفان مسلمان به عقل و تبیین عقلانی مسائل دینی روی آوردند. ۰/۲۵ که به‌تدریج به گسترش عقل‌گرایی و عقب نشینی اندیشه‌های دینی انجامید. ۰/۲۵ (ص ۵۶ و ۵۷)	۱/۲۵
۱۹	بیکن روش تجربی را بهترین روش برای پیشرفت زندگی بشر می‌دانست. ۰/۲۵ از فلاسفه می‌خواست از بت‌هایی که فلاسفه قدیم برای ما ساخته‌اند دست بردارند. ۰/۲۵ و بیش از گذشته بر تجربه تکیه کنند. ۰/۲۵ (ص ۵۷)	۰/۷۵
۲۰	این جریان‌ها می‌کوشیدند نشان دهند که برخی روش‌های عقلی در مسائل دینی کاربردی ندارند. ۰/۲۵ و کسانی که از این روش‌ها استفاده می‌کنند، مرتکب خطا می‌شوند. ۰/۲۵ و به دین آسیب می‌رسانند. ۰/۲۵ (ص ۶۰)	۰/۷۵
۲۱	عقل فعال ۰/۲۵ این عقل عامل فیض رسانی به عقل انسان‌ها است. ۰/۲۵ یعنی به واسطهٔ این عقل است که انسان مفاهیم کلی را می‌فهمد. ۰/۲۵ البته این مدد رسانی در باطن وجود انسان صورت می‌گیرد و برای خود انسان محسوس نیست. ۰/۲۵ (ص۶۳)	۱
۲۲	از نظر ابن‌سینا، تأمل در رابطهٔ طبیعت با ماوراء طبیعت و خدا در کنار تحقیق در روابط میان پدیده‌ها ۰/۵ دانشمند و محقق را از ظاهر پدیده‌ها عبور می‌دهد و به باطن آن‌ها می‌رساند ۰/۵ (ص ۸۱)	۱
۲۳	از نظر میرداماد آن امر واقعی و خارجی مصداق ماهیت است نه وجود ۰/۲۵ یعنی آنچه واقعی است ماهیت است؛ پس اصالت با ماهیت است.۰/۲۵ و وجود صرفاً یک مفهوم انتزاعی ذهنی و اعتباری است. ۰/۲۵ اما ملاصدرا نظر دیگری ابراز کرد ۰/۲۵ و گفت از میان دو مفهوم وجود و ماهیت، وجود است که اصیل و واقعی است. ۰/۲۵ واقعیت خارجی، مابازاء و مصداق وجود است. ۰/۲۵ (ص ۹۳)	۱/۵
۲۴	گروهی از افراد، هم ریشهٔ درخت فکری خود را به درستی انتخاب کرده‌اند ۰/۲۵ و پایه‌های استواری برای نظام فکری خود ساخته‌اند. ۰/۲۵ و هم با دقت و تأمل فراوان و با عقلانیت بالا، شاخ و برگ‌های سالم و قوی و استواری از آن ریشه استخراج کرده‌اند. ۰/۲۵ (ص ۱۰۹)	۰/۷۵
	خدا قُوَّت	۲۰

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت